

**2025–2026-O‘QUV YILIDA UMUMTA’LIM MAKTABLARINING
11-SINF O‘QUVCHILARI UCHUN YAKUNIY NAZORAT IMTIHONINI
O‘TKAZISH BO‘YICHA ONA TILI VA ADABIYOT FANI
TOPSHIRIQLARI**

(Majburiy fan)

8-VARIANT

1. (Bilish – 5 ball) Imloviy jihatdan to‘g‘ri yozilgan so‘zlarning tartib raqamini yozing.

1. Xayriyat. 2. Durusroq. 3. Ya‘niki. 4. Vajoxat. 5. Dehqonsifat. 6. Amalyot. 7. G‘iyqilla. 8. Millyoner. 9. Bema‘ni. 10. Toshkenlik.

Javob: 1,3,5,7

2. (Qo‘llash – 10 ball) Ushbu parchada ro‘y bergan fonetik hodisalar sonini aniqlang.

Sen bo‘lmasang, so‘zlarning,

Bag‘ri ming tilim bo‘lar.

Onajon, ona tilim,

Mening shohona tilim.

Javob: 1 ta fonetik hodisa.

3. (Qo‘llash – 10 ball) Qavsga olingan qaysi raqam(lar) bilan ko‘rsatilgan tinish belgi Noto‘g‘ri qo‘llangan?

Go‘ro‘g‘libek ko‘zini ochib qarasa; (1) katta bir shahar ko‘ziga ko‘rindi. (2) Daryolar oqqan, (3) ko‘rgan odamlarning aqli shoshgan, (4) ichida kemalar qurtday qimirlab har tarafga, (5) ketib borayotibdi.

Javob: 1, 5

4. (Qo‘llash – 10 ball) Uslubiy jihatdan Noto‘g‘ri qo‘llangan so‘z ishtirok etgan qatorni toping.

A) Bugungi kun juda issiq bo‘lgani uchun hamma soyaga yashirinishga harakat qildi.

B) Do‘konga kirgan har bir mijozga sotuvchi xushmuomalalik bilan xizmat ko‘rsatdi.

C) Qadim zamonlarda har bir amir o‘z hududini adolat bilan boshqarishga intilgan.

D) Bayram kunlari u uzoqdagi qarindoshlarini yoqlash uchun vaqt ajrata oladi.

5. (Qo‘llash – 10 ball) Berilgan gapdagi ma‘no ko‘chish turini aniqlang.

Hofiz ikki-uch qo‘shiqdan so‘ng Fuzuliyini aytayotganida odamlar tarqala boshladi.

A) Ma‘no ko‘chmagan

B) Metonimiya

C) Sinekdoxa

D) Metafora

6. (Qo‘llash – 10 ball) Asosi fe‘l so‘z turkumiga oid yasama so‘z(lar) raqamini yozing.

1) chiziq; 2) bilag‘on; 3) terim; 4) kuyik; 5) qochoq; 6) qizgina; 7) quvlamoq.

Javob:	1	3	4							
---------------	----------	----------	----------	--	--	--	--	--	--	--

7. (Qo‘llash – 10 ball) Ushbu gapning tuzilishiga ko‘ra turini aniqlab, to‘g‘ri javob raqamini yozing.

Bilim har qanday muammo va qiyinchiliklarni yengib o‘tishga zamin yaratadi, shuning uchun farzandlarimiz yuksak bilimga ega bo‘lishlari kerak.

1. Bog‘lovchisiz qo‘shma gap.

2. Ergashgan qo‘shma gap.

3. Bog‘langan qo‘shma gap.

4. Sodda yoyiq gap.

Ilmiy-ommabop matn

8 – 10-savollar matn asosida bajariladi.

KALTAMINOR

I

Hozirda Ko‘hna Xiva shahrini bu me‘moriy yodgorliksiz tasavvur qilish qiyin. Kaltaminor Xiva shahridagi Ichan qal‘a hududida joylashgan bo‘lib, shahar ramziy belgisi sifatida tan olingan. U 1990-yilda YUNESKOning Butunjahon merosi obyektlari ro‘yxatiga kiritilgan. 1996-1997-yillarda yodgorlik Xiva shahrining 2500 yilligi arafasida ta‘mirlangan. XIX asrning betakror naqsh va yozuvlari qayta tiklangan, bu esa minoraga o‘zining mahobatli qiyofasini qaytargan. Uning o‘lchami va noyob bezaklari kishini hayratga solmasdan qo‘ymaydi.

II

Kaltaminor Muhammad Aminxon madrasasining old tomonida joylashgan va ba‘zan uning bir qismi deya e‘tirof etiladi. O‘zbekistondagi eng baland o‘rta asr minoralari ichida 6-o‘rinda turadi. Minoraning ikkinchi qavatidan boshlab madrasa bilan bog‘langan ko‘prikcha orqali yuqoriga chiqish mumkin. Ichkarisida yuqoriga olib chiquvchi yog‘och zinapoya mavjud. Bu zinapoya tez-tez ta‘mirlab turilgan. Minora poydevori 15 metr chuqurlikda joylashgan, uning diametri 14,5 metrni, balandligi 29 metrni tashkil qiladi. Minora kesik konus shaklida. Dinamik qisqarishiga qarab xulosa qilinsa, bitganidan so‘ng uning balandligi 100 metrga yetib, O‘rta Osiyodagi eng katta va baland minora bo‘lishi mumkin edi. Ammo minoraning qurilishi oxiriga yetkazilmagan, u xuddi bahaybat sirli bochkaga o‘xshab qolgan. Shunga ko‘ra unga “Kalta minora” deb nom berilgan.

III

U tashqi tomoni sirlangan koshin mozaika va mayolika bilan qoplangan yagona minoradir. Koshinlarida to‘q yashil, ko‘k va oq ranglar ustunlik qiladi, ba’zi naqshlar firuza rangga ega. Quyosh nuri har qanday jism rangini o‘zgartiradi, ya’ni oqartiradi yoki ochiq tusga kirgizadi. Bu holat minorada sezilmaydi. Mana qancha vaqt o‘tgan bo‘lsa ham xuddi yangi qurilganday saqlanib turibdi. Minora tashqi devorlarida faqat fors tilida ishlatiladigan harfdan iborat qayta tiklangan yozuvlar mavjud. Minora qurilishi 1852-yilda boshlanib, balandligi 29 metrga yetgach, birdan to‘xtatiladi. Dinamik qisqarishiga qarab xulosa qilinsa, bitganidan so‘ng uning balandligi 100 metrga yetib, O‘rta Osiyodagi eng katta va baland minora bo‘lishi mumkin edi. Xivalik tarixchi va yozuvchi Ogahiyning yozishicha, qurilish tashabbuskori Muhammad Aminxon 1855-yilda Seraxs yaqinidagi jangda halok bo‘lgani sababli qurilish tugallanmagan.

IV

Xalq orasida Kaltaminor bilan bog‘liq ko‘plab afsonalar uchraydi. Ulardan biriga ko‘ra, Xiva xoni tepasidan Buxoroyi azim ko‘rinib turadigan ulkan va baland minora qurishni buyuradi. Bundan xabar topgan Buxoro amiri ustalar bilan kelishib, Buxoroda ham shunday minorani bunyod etishni rejalashtiradi. Buni sezib qolgan Xiva xoni minora bitgandan keyin ustalarni minoradan tashlashni buyuradi. Xon bunday minora boshqa joyda takrorlanishini istamasdi. Ustalar bu haqda bilib qolgach, xonning buyrug‘i haqida g‘ishtga yozib, tepada ishlayotgan Katta ustaga yetkazishadi. U esa o‘limdan qutulib qolish uchun o‘ziga qanot yasab uchib ketgan, shu sababli minora oxirigacha qurilmasdan qolib ketgan, deyishadi.

Shunday qilib, afsonaviy minora hali-hanuz sayyohlar diqqatini o‘ziga tortib kelmoqda.

8. (Bilish – 5 ball) Matnda aks etgan ma’lumot berilgan javob(lar)ni aniqlang.

A) Kaltaminor qurilganidan buyon qariyb ikki asrga yaqin vaqt o‘tdi.

B) Kaltaminor Yer sayyorasida qurilishi yakunlanmay qolgan yagona yodgorlikdir.

C) Minora xivalik shoir, tarixchi va davlat arbobi Muhammad Rizo Ogahiy boshchiligida qurilgan.

D) Minoraning qurilishi tugallanmaganligi bois unga “Kalta minora” deb nom berishgan.

E) Kaltaminorday minora boshqa hech qayerda qurilmasligi uchun uning bosh quruvchisi qatl etilgan.

9. (Qo‘llash – 10 ball) Matn qismlari o‘rtasidagi mazmuniy bog‘liqliklarga e’tibor qiling va qaysi qismda takroriy fikr mavjudligini aniqlang.

A) III qismda takrorlangan

B) IV qismda takrorlangan

C) II qismda takrorlangan

D) I qismda takrorlangan

10. (Mulohaza – 20 ball, kengaytirilgan) Yurtimizda turizmni rivojlantirish, shuningdek, Xivaga sayyohlarni yanada ko‘proq jalb etish uchun qanday takliflar bera olasiz? Takliflaringizni 40 – 50 ta so‘z bilan ifodalang.

Javob: Yurtimizda turizmni rivojlantirish uchun raqamli targ‘ibotni kuchaytirish, xalqaro festivallar va madaniy tadbirlar sonini oshirish, transport va mehmonxona xizmatlarini yaxshilash zarur. Xivaga sayyohlarni jalb etish uchun uning tarixiy merosini keng reklama qilish, interaktiv ekskursiyalar, milliy hunarmandchilik ko‘rgazmalari va kechki madaniy dasturlarni yo‘lga qo‘yish maqsadga muvofiq.

Adabiyot

11. (Bilish – 10 ball) Ishqiy-qahramonlik mavzusidagi dostonga xos izohni aniqlang.

1. Bu kabi izohga ushbu dostonlarni keltirish mumkin: “Farhod va Shirin”, “Layli va Majnun”, “Romeo va Julyetta”. Ularda oshiq va ma’shuq obrazlari asosiy planda turadi.

2. Bunday dostonlarda ishq-muhabbat mavzusi yetakchilik qilsa-da, qahramonlik motivlari ham uchraydi, bunga “Kuntug‘mish”, “Ravshan”, “Alpomish” dostonlarini misol qilish mumkin.

3. Bunday dostonlarda ishq-muhabbat bilan birga jang-u jadallar, harbiy yurishlar ham aks etadi, jumladan, “Shayboniynoma” va “Zafarnoma” dostonlarini misol qilib keltirish mumkin.

12. (Qo‘llash – 20 ball) Alisher Navoiyning “Saddi Iskandariy” dostoni obrazlari haqidagi to‘g‘ri fikr(lar)ni aniqlang.

1. Iskandar – butun dunyoni egallagan qudratli shoh bo‘lsa ham, ota-onasini va oila a‘zolarini hurmat qiladigan, har bir ishni ular bilan maslahatlashib amalga oshiradigan o‘g‘il edi.

2. Aflotun – Mallu o‘g‘irlagan yel va o‘tni qaytarib, sehrni ochgani uchun Iskandar uni Kashmirga shoh etib tayinlaydi.

3. Ya’juj-ma’jujlar – nomi muqaddas kitoblarda ham keltirilgan maxluqlar bo‘lib, dostonda ular yovuzlik ramzi sifatida talqin qilingan, Iskandar ularga qarshi katta devor qurdiradi.

4. Mallu ibn Mabok – mag‘lub va yarador holda Iskandar oldiga taslim bo‘lib keladi va undan kechirim so‘rab, vafotidan keyin qizi Mehrnozga uylanishini Iskandarga vasiyat qiladi.

13. (Qo‘llash – 20 ball) Ushbu misralar haqidagi to‘g‘ri fikrni aniqlang.

Katta qishloq ekan Parij, London, Rim,

Dalamni sog‘inib ezildi ko‘nglim.

Dunyo go‘zali – sen, qadoqqo‘l singlim,

Go‘zaldir o‘ngigan ko‘ylaging, o‘zbek.

A) Erkin Vohidov “O‘zbekim” qasidasidan olingan bu misralarida o‘z yurtini dunyoning eng go‘zal go‘shalariga mengzagan.

B) Muhammad Yusufning “Iqror” she‘ridan olingan bu satrlar orqali o‘zining ham, ota-bobosining ham chin dehqon o‘tganini ta’kidlagan.

C) Iqbol Mirzoning “O‘zbek” she‘ridan olingan bu misralarida o‘zbek ayolining go‘zalligi bilan birga mehnatkashligi ham ifodalangan.

D) Abdulla Oripovning “O‘zbekiston Vatanim manim” qasidasidan keltirilgan satrlarda o‘zbekona liboslar talqini o‘z aksini topgan.

14. (Qo‘llash – 20 ball) Quyidagi parcha haqidagi to‘g‘ri fikrni aniqlang.

“Bu yer umrimning o‘n yilini qamoqda o‘tkazishim kerak bo‘lgan so‘rlar (soeur) maktabi edi. Bizni eshik yonidagi partalari, derazalari yopiq, olaqorong‘i bir xonaga olib kirishdi.

Hamma narsa avvaldan gaplashib qo‘yilgan bo‘lsa kerak, birozdan keyin qora kiyimli bir xotin kirdi-yu, to‘g‘ri mening ustimga kelib engashdi. Boshidagi oq ro‘molining uchlarini g‘alati bir qushning qanotlari singari sochlarimga tegizib turib, yaqindan yuzimga tikildi, betlarimni siladi.”

1. Bu parcha Erix Mariya Remarkning “G‘arbiy frontda o‘zgarish yo‘q” romanidan olingan bo‘lib, unda qahramonning bolalik xotiralari, xususan, “so‘rlar” maktabidagi ilk taassurotlari tasvirlangan.

2. Bu parcha Migel de Servantesning “Don Kixot sarguzashtlari” romanidan olingan bo‘lib, unda asar qahramonining bolalik xotiralari va ruhiy kechinmalari bayon qilingan.

3. Bu parcha Rashod Nuri Gunteginning “Choliqushi” romanidan olingan bo‘lib, unda Faridaning fransuz maktabiga olib kelinishi aks etgan.

Javob:										
Ball:										

15. (Mulohaza – 30 ball, kengaytirilgan) Alisher Navoiyning ushbu ruboiysidan olgan xulosalaringizni bugungi kun bilan bog‘lab, hayotiy misollar asosida (50 – 60 ta so‘z) ifodalang.

Farzand ato qullug‘in chu odat qilg‘ay,

Ul odat birla kasbi saodat qilg‘ay.

Har kimki atog‘a ko‘p rioyat qilg‘ay,

O‘g‘lidin bu ish anga siroyat qilg‘ay.

Javob: Alisher Navoiy ushbu ruboiysida ota-onaga hurmat va xizmat qilishning ahamiyatini ta’kidlaydi. Bugungi kunda ham ota-onasini e‘zozlagan farzand jamiyatda hurmat topadi. Masalan, ota-onasiga mehribon va g‘amxo‘r bo‘lgan insonning farzandlari ham undan o‘rnak olib, kattalarga hurmat bilan munosabatda bo‘ladilar. Demak, yaxshilik va tarbiya avloddan avlodga o‘tadi.

1. (Bilish – 5 ball) Imloviy jihatdan to‘g‘ri yozilgan so‘zlarning tartib raqamini yozing:
1. Tanafus. 2. Parrak. 3. Tamosha. 4. Tanu-jon. 5. Hukumatlararo. 6. Tashxis. 7. Diler.
8. Juvonmark. 9. Audio visual. 10. Brifing.

Javob: 2,5,7,10

2. (Qo‘llash – 10 ball) Ushbu parchada ro‘y bergan fonetik hodisalar sonini aniqlang.
*Og‘ushimda zangori sezgi,
Kiprigimda suyuq hayajon.
Ko‘zlarimda yumaloq sevgi,
Salomatman men ham, onajon.*

Javob:

1. Kiprik+im= kiprigim tovush almashgan

2. Yumala+q=yumaloq tovush almashgan

3. (Qo‘llash – 10 ball) Qavsga olingan qaysi raqam(lar) bilan ko‘rsatilgan tinish belgisi Noto‘g‘ri qo‘llangan?

Buyuk Iskandar, (1) “Dunyoda eng haqiqiy, (2) to‘g‘ri o‘lchov nafs o‘lchovidurki; (3) bu mezonda zarra nuqson yo‘qdur”, (4) – (5) demish.

4. (Qo‘llash – 10 ball) Uslubiy jihatdan Noto‘g‘ri qo‘llangan so‘z ishtirok etgan qatorni aniqlang.

A) Ushbu qala devorlari ming yillardan beri o‘z mustahkamligini yo‘qotmagan.

B) Alisher Navoiyning mashhur devoni o‘z ichiga ko‘plab g‘azallarni jamlagan.

C) Shifokorlar bemorni davolash uchun qo‘llaridan kelgan barcha chorani ko‘rishdi.

D) Yo‘l bo‘yida adil teraklar saf tortgan, ko‘chalarga suvlar sepilgan edi.

Javob: A) Qala emas, qal‘a bo‘ladi(paronim so‘zni qo‘llash bilan bog‘liq uslubiy xatolik bor)

5. (Qo‘llash – 10 ball) Berilgan gapdagi ma‘no ko‘chish turini aniqlang.

Haqiqat yo‘lini ochinglar va doimo shu bexavotir, to‘g‘ri yo‘ldan yuringlar, shundagina o‘z maqsadlaringizga erishasizlar.

A) Ma‘no ko‘chmagan

B) Metonimiya

C) Sinekdoxa

D) Metafora

Izoh: Berilgan gapda "yo'l" so'zi haqiqiy ma'noda kelmagan: "Yo'l" — bu odamlar yoki transport yurishi uchun mo'ljallangan vosita, so'qmoq.

Ko'chma ma'no: Gapda "Haqiqat yo'li" deganda hayot tarzi, tanlangan to'g'ri maslak yoki tutgan yo'nalish nazarda tutilgan.

6. (Qo'llash – 10 ball) Asosi fe'l so'z turkumiga oid yasama so'z(lar) raqamini yozing.

1) taroq; 2) guvulla; 3) chirindi; 4) tezlik; 5) qopag'on; 6) yoriq; 7) qovurdoq.

Javob: Asosi fe'l so'z turkumiga oid bo'lgan yasama so'zlar: 1, 3, 7

1) taroq (tara- fe'lidan)

3) chirindi (chiri- fe'lidan)

7) qovurdoq (qovur- fe'lidan)

7. (Qo'llash – 10 ball) Ushbu gapning tuzilishiga ko'ra turini aniqlab, to'g'ri javob raqamini yozing.

Tillarning eng yaxshisi – so'zga usta til, so'zlarning eng yaxshisi bilib, oxirini o'ylab so'ylangan so'zdir.

1. Bog'lovchisiz qo'shma gap.

2. Ergash gapli qo'shma gap.

3. Bog'langan qo'shma gap.

4. Sodda yoyiq gap.

Javob: 1

Ilmiy-ommabop matn

8 – 10-savollar matn asosida bajariladi.

ZIYORAT TURIZMI

I

“Ziyorat” arabcha so'z bo'lib – bu odatda muqaddas joylarga tashrif buyurishni bildiradi. Yoki rus tilidagi “palomnik” so'zi, lotincha “dunyoni kezib yuruvchi dindor” degan ma'noni beradi. Demak, ziyorat diniy rasm-rusumlarni bajarish uchun insonning turli muqaddas makonlar bo'ylab sayohatidir. Ziyoratni shartli ravishda ikki qismga ajratish mumkin: diniy va dunyoviy. Birinchisi ilohiy qadriyatlarga, ikkinchisi umuminsoniy qadriyatlarga asoslanadi. “Xotira va qadrlash” kunida “Motamsaro ona” haykaliga gulchambar qo'yish, Toshkentdagi qatag'on qurbonlariga bag'ishlangan “Shahidlar xotirasi majmuasi”ni ziyorat qilishni dunyoviy ziyoratga kiritish mumkin.

II

Ziyorat turizmining ijtimoiy va ma'naviy ahamiyati shundaki, u ma'naviy qadriyatlarning rivojlanishiga olib keladi. Muqaddas joylarni ziyorat qilish uchun kelganlar faqatgina aziz avliyolar qabrini ziyorat qilish bilan cheklanmaydilar, albatta. Ular shaharlarning boshqa diqqatga sazovor tarixiy, madaniy obyektlari, me'moriy obidalarini ham borib ko'radilar. Mahalliy aholi turmush tarzi, an'analari, urf-odatlarini, o'lmas qadriyatlari, zamonaviy hayoti bilan ham tanishadilar. Shahar va shaharlararo transport hamda kommunikatsiya vositalaridan foydalanadilar. Milliy tansiq taomlardan tanovul qilib, milliy liboslar xarid qiladilar. Demak, ziyorat turizmining iqtisodiy-moliyaviy ahamiyati ham katta.

III

Ziyorat diniy rasm-rusumlarni bajarish uchun insonning turli muqaddas makonlar bo‘ylab sayohati hisoblanadi. Shunga muvofiq, keyingi yillarda O‘zbekistonda umumiy turizmning bir tarmog‘i sifatida uni rivojlantirish bo‘yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirildi. Islom dinimiz rivojiga ulkan hissa qo‘shgan ulug‘ ajdodlarimiz maqbaralari obod qilinib, u yerlarda masjid va madrasalar, ziyoratchilar uchun xos mehmonxonalar qurildi va ular atrofida bog‘-rog‘lar barpo etildi. Bugungi kunda islom madaniyati (sivilizatsiyasi) rivojiga har qachongidan-da ko‘proq e‘tibor qaratilmoqda. O‘zbekistondagi xalqaro islom akademiyasi, O‘zbekiston Islom sivilizatsiyasi markazi, Toshkent Islom instituti, Mir Arab oliy madrasasi kabi ilmiy-ma‘rifiy, o‘quv muassasalarining ta‘sis etilishi hadis, kalom, fiqh maktablarining tashkil qilingani fikrimiz dalilidir.

IV

Ajdodlarimizdan meros yuksak islomiy axloqni qaror toptirish, islom ruhi bilan sug‘orilgan barhayot an‘analarni XXI asr sharoitida munosib davom ettirish maqsadida O‘zbekiston Xalqaro Islom Akademiyasida ziyorat turizmi elektron integral platformasi yaratildi. Platforma sayt, mobil ilova, audio hamda video yuklamalari, “O‘zbekiston ziyoratgohlari” foto-albomini o‘z ichiga olgan bo‘lib, yurtimizdagi 100 dan ortiq muqaddas maskanlarga bag‘ishlangan. Bu obyektlar xalqaro va milliy miqyosi, tarixi, ahamiyati, infratuzilmasi va boshqa sharoitlarni hisobga olgan holda tanlangan. O‘zbekistondagi barcha muqaddas qadamjolar, madaniy, ma‘naviy boyliklarning xalqaro tajribaga asoslangan yagona integratsion reyestri va ularning aniq tarixiy materiallarga asoslangan tavsifi yaratildi. Bularning barchasi, shubhasiz, ziyorat turizmi imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Buyuk allomalarni bergan bu muqaddas zamin, yurt chet ellik turistlarni, ayniqsa, ziyoratchi sayyohlarni o‘ziga ohangrabodek tortishi tabiiy.

8. (Bilish – 5 ball) Matn mazmunida aks etgan ma‘lumot berilgan javob(lar)ni aniqlang.

A) Sayyohlar muqaddas joylarga faqatgina aziz avliyolar qabrini ziyorat qilish uchungina tashrif buyuradilar.

B) Keyingi yillarda O‘zbekistonda ulug‘ ajdodlarimiz maqbaralari obod qilinib, masjid va madrasalar qurildi.

C) Ziyorat turizmi elektron integral platformasi sayt, mobil ilova, audio hamda video yuklamalari, “O‘zbekiston ziyoratgohlari” foto-albomini o‘z ichiga olgan.

D) Samarqanddagi Imom al-Buxoriy yodgorlik majmuasini ziyorat qilishni diniy ziyoratga kiritish mumkin.

E) Yurtimizdagi muqaddas qadamjoldan biri “Shahidlar xotirasi majmuasi”ga bag‘ishlab foto-albom yaratilgan.

Javob: B

9. (Qo‘llash – 10 ball) Matn qismlari o‘rtasidagi mazmuniy bog‘liqliklarga e‘tibor qiling va qaysi qismda takroriy fikr mavjudligini aniqlang.

A) IV qismda takrorlangan

B) II qismda takrorlangan

C) III qismda takrorlangan

D) I qismda takrorlangan

Javob: III qismda takrorlangan.

Matning I qismda kelgan "Demak, ziyorat diniy rasm-rusumlarni bajarish uchun insonning turli muqaddas makonlar bo‘ylab sayohatidir",-degan gap

III qismning boshida ham qayta takrorlangan:

"Ziyorat diniy rasm-rusumlarni bajarish uchun insonning turli muqaddas makonlar bo‘ylab sayohati hisoblanadi."

10. (Mulohaza – 20 ball, kengaytirilgan) Yurtimizda ziyorat turizmini kengroq yo‘lga qo‘yish uchun yana qanday takliflar bera olasiz? Takliflaringizni 40 – 50 ta so‘z bilan ifodalang.

Javob: Yurtimizda ziyorat turizmini yanada rivojlantirish uchun, birinchidan, muqaddas qadamjolar haqida ko‘p tilli mobil gid dasturlari va virtual sayohat (VR) platformalarini ko‘paytirish lozim. Ikkinchidan, uzoq hududlardagi ziyoratgohlarga eltuvchi transport infratuzilmasini yaxshilash va milliy brend ostidagi arzon, shinam mehmonxonalar tarmog‘ini kengaytirish zarur.

Adabiyot

11. (Bilish – 10 ball) “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostoni qahramonlariga xos izohni aniqlang.

1. Odilxon podsho – adolatli hukmdor sifatida namoyon bo‘ladi, u o‘z yurtini bosqinchilardan mardonavor himoya qiladi.

2. Bibi Hilol – Odilxon podshohning qizi bo‘lib, u mardlik, sadoqat, e‘tiqodda sobitlik ramzi sifatida talqin qilinadi.

3. Shohdorxon – Mari yurtining begi bo‘lib, bosqinchi edi, uning odamlari Odilxonning savdogarlarini talagani uchun uni to‘pga solib otishadi.

Javob: 1

12. (Qo‘llash – 20 ball) “Saddi Iskandariy” dostoni obrazlari haqidagi to‘g‘ri fikr(lar)ni aniqlang.

1. Iskandar – adolatli hukmdor bo‘lib, otasi vafotidan keyin ham taxtga o‘tirishni istamadi, xalq xohishini bajarish uchungina podshohlikni qabul qiladi.

2. Faylaqus – buyuk faylasuf, Iskandar buyrug‘i va iltimosiga ko‘ra, sehrli ko‘zguni yasashda bosh-qosh bo‘ladi, Mallu qilgan tilsim sirini ochadi.

3. Mallu – Kashmir shohi, u o‘t va yelni o‘g‘irlab, butun viloyatni zulmatga cho‘ktiradi, Aflotun bu tilsimni ochgach, o‘zi yashirgan olovda halok bo‘ladi.

4. Feruz – Kashmir hukmdori Malluning jiyani, u Iskandarga Malluning kirdikorlarini fosh qiladi, sehrli tilsimni yechishda ko‘maklashadi va keyinchalik Iskandar yordamida uning o‘rniga shoh qilib tayinlanadi.

13. (Qo‘llash – 20 ball) Ushbu misralar haqidagi to‘g‘ri fikrni aniqlang.

Endi uying to‘ri o‘zniki bo‘lg‘ay.

Noning butun bo‘lg‘ay, o‘zliging bo‘lg‘ay!

Endi og‘zingdaging oldirma, xalqim,

Mustaqillik yorug‘ yuzliging bo‘lg‘ay!

A) Xurshid Davronning bu she'rida ona vatan go'zalligi, ayanchli o'tmishi, bobolar yodi-yu bitiktoshlar siri, istiqlol tarannum etilgan.

B) Oydin Hojiyeva qalamiga mansub bu she'rda o'z erkiga, istiqlolga erishgan o'zbek xalqiga shoiraning nasihati xalqona tilda uqtirilgan.

C) Mahmud Toirning bu she'rida vatan – butun nonga qiyos qilingan, uning butun bo'lishi chin baxtga erishish tuyg'usi sifatida aks etgan.

D) Iqbol Mirzo mazkur she'rida chinakam o'zbek kishisi o'z uyining to'rini boshqalarga berib qo'ymasligi kerakligini ta'kidlab o'tadi.

14. (Qo'llash – 20 ball) Quyidagi parcha haqidagi to'g'ri fikrni aniqlang.

“Men o'limining guvohi bo'layotgan odam yolg'iz Kimmerix emas, gap boshqa yoqda: biz birga o'sganmiz. Inshoni undan ko'chirardim. Maktabda hamma vaqt ikki tirsagining taqiri chiqqan belbog'li jigarrang kostyum kiyib yurardi. Turnikda aylanishga shunaqa usta ediki, oyog'i tik bo'lganda ipakday sochlari to'zg'ib, yuzini butkul qoplab olar, bundan u g'ururlanardi. Ammo-lekin tamaki tutuniga toqat qilolmasdi. Terisi shu qadar oppoq ediki, nimasidir qiz bolaga ham o'xshab ketardi”.

1. Bu parcha Rashod Nuri Gunteginning “Choliqushi” asaridan olingan bo'lib, unda Husaynbeyning do'sti bilan bog'liq bolalik xotiralari bayon qilingan.

2. Bu parcha Remarkning “G'arbiy frontda o'zgarish yo'q” romanidan olingan bo'lib, unda asar bosh qahramoni Paulning do'sti bilan bog'liq xotiralari berilgan.

3. Bu parcha Shekspirning “Hamlet” tragediyasidan olingan bo'lib, unda Hamletning do'sti bilan bog'liq bolalik xotiralari aks etgan.

15. (Mulohaza – 30 ball, kengaytirilgan) Alisher Navoiyning ushbu ruboiysidan olgan xulosalaringizni bugungi kun bilan bog'lab, hayotiy misollar asosida (50 – 60 ta so'z) ifodalang.

*Kim ko'rdi ekin jahonda oyo xushluq,
To bir kishi aylagay tamanno xushluq?
Yuz yilcha agar bir o'lsa paydo xushluq,
Omodadur yonida yuz noxushluq.*

Javob: Alisher Navoiy ushbu ruboiyda hayotning o'tkinchiligi, undagi shodlik va g'am hamisha yonma-yon yurishini teran ifodalagan. Inson dunyoda mutloq va doimiy baxtni qidirmasligi kerak, zero bir lahzalik xursandchilik ortida yuzlab tashvishlar tayyor turadi.

Bugungi kunda ham odamlar moddiy boylik yoki o'tkinchi havaslar ketidan quvib, haqiqiy xotirjamlikni unutib qo'ymoqdalar. Masalan, katta muvaffaqiyat yoki boylikka erishgan inson uning ortidan keladigan mas'uliyat va qiyinchiliklarga ham tayyor turishi kerak. Hayot faqat rohatdan iborat emasligini anglash insonni har qanday sinovda ruhan baquvvat bo'lishga o'rgatadi.